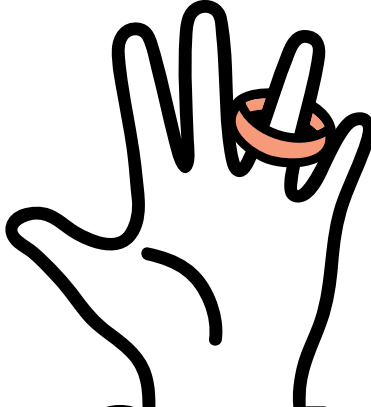

ÇOCUK EVLİLİKLERİ VE HUKUK

**Çocuk
Gelinler**

Mevzuatımızda “evlenme” ile ilgili düzenleme nasıldır?

Hukukumuzda göre, erkek veya kadın, on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hakim 'olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple' on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak varsa karardan önce anne ve baba veya vasi dinlenir.

- Ayırt etme gücüne sahip olmayanlar evlenemez.
- Yasal temsilcinin izni olmadıkça evlenilemez.
- Kısıtlı bireyler de yasal temsilcisinin izni yoksa evlenemez.
- Ruhsal hastalıkları olanlar evlenmelerinde tıbbi sakınca bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemezler.

Evlilik için uygun yaşa erişmiş her erkek ve kadın, ırk, uyrukluk veya din bakımlarından hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir.

Her erkek ve kadın evlenme konusunda, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit haklara sahiptir. Evlenme akdi ancak müstakbel eşlerin serbest ve tam rızasıyla yapılır.

- Kardeşler arasında, amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında,
- Kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında.
- Evlat edinen ile evlatlığın veya bunlardan biriyle diğerinin altsoyu ve eşi arasında evlilik yasaktır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 17 Aralık 1954'te 843 (IX) sayılı kararla, evlilik ve aileyle ilgili belirli bazı geleneklerin, kadim (eski) yasalar ve uygulamaların Birleşmiş Milletler Şartı ve İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde sayılan ilkelerle bağdaşmadığını belirtmektedir.

“ Evlenme akdi ancak eşlerin serbest ve tam rızasıyla yapılır.”

Devletlerin, diğerlerinin yanı sıra, eş seçimi konusunda tam özgürlük sağlayarak, çocuk evliliklerini ve kız çocukların ergenlik çağına gelmeden nişanlanmalarını ortadan kaldırarak, gerekli olan hallerde uygun cezalar getirerek ve tüm evliliklerin kaydının tutulacağı mülki veya başka nitelikte bir sicil oluşturarak, söz konusu gelenekleri, eski yasaları ve uygulamaları yürürlükten kaldırmak amacını taşıyan tüm uygun tedbirleri almaları gerektiği 'Evliliğe Rıza Gösterilmesi, Asgari Evlenme Yaşı ve Evliliğin Tesciline Dair Sözleşme'de teyit edilmiştir.

Çocukların maruz bırakıldığı hak ihlalleri şunlardır:

Hizmet Sağlanması Hakkı: Kaynaklara erişim, beceriler, çocukların yaşama ve gelişme potansiyellerine ulaşabilmeleri için gerekli maddi ve manevi tüm hizmetlerin sağlanması.

Korunma Hakkı: Çocukların insanlık onuru, hayatta kalma ve gelişmelerini tehdit eden, özellikle yetişkinler tarafından ve kurumlardaki istismar ve ihmal gibi durumlardan korunması için mekanizmalar yaratma.

Katılım Hakkı: Çocuklara demokratik değişim yaratabileceği süreçlere katılımını sağlayıcı mekanizmalar yaratarak haklarının hayata geçmesini sağlayan bu süreçlerin bir parçası olmasını sağlama.

Erken evlilik ne demektir?

Çocuk evlilikleri ya da erken evlilikler 18 yaşın altındaki bireylerin evlendirilmesidir.

Zorla evlilik ne demektir?

Zorla evlilik çocuğun kendi arzu ve rızası dışında, aydınlatılmış onamı olmadan evlendirilmesidir. Zorla evlilik; baskı, tehdit, kaçırma, zorlama, yıldırma, kandırma, özendirme, teşvik vb. sonucunda gerçekleşebilir.

Erken ve zorla evlilikler hak ihlaline sebep olur mu?

Erken yaşta yapılan evlilikler çocuk hakkı, kadın hakkı ve insan hakkı ihlalini doğurur; çocukların 'Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de yer alan haklarının gerçekleşmesinin önünde engeller oluşturur.

“ Zorla evlilik; baskı, tehdit, kaçırma, zorlama, yıldırma, kandırma, özendirme, teşvik vb. sonucunda gerçekleşir. ”

Evlendiren anne-baba veya yasal temsilcinin hukuki ve cezai sorumluluğu nedir?

Yasal evlenme yaşının altındaki çocukları evlendirmek mevzuatımıza göre suçtur. Savcılık anne-baba ve evlenen çocuklar hakkında Ceza Yasası'nın 103. maddesinde yer alan *cinsel istismar* suçu nedeniyle soruşturma açar. Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapisle cezalandırılır. Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması halinde, on beş yıldan az olmamak üzere hapis cezası verilir. Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine kötü muamele eden kimse iki aydan bir yıla kadar hapisle cezalandırılmaktadır. İdaresi altında bulunan veya büyütme, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişi bir yıla kadar hapis cezası alır. Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişinin cezası ise şikayet üzerine, bir yıla kadar haptistir.

Kamu görevlisi, sağlık personeli veya yurttaşların erken evlilikleri ihbar etme yükümlülüğü var mıdır?

İşlenmekte olan bir suççu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapisle cezalandırılır. İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suççu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır. Mağdur on beş yaşını bitirmemiş bir çocuksa, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumdaysa yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.

Kamu görevlisinin suççu bildirmemesi: Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapisle cezalandırılır. Suç, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenirse ceza yarı oranında artırılır.

Sağlık mesleği mensuplarının suççu bildirmemesi: Görevi sırasında bir suçun işlendiği yönünde bir belirtiyle karşılaşmasına rağmen durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bunu geciktiren sağlık mesleği mensubu bir yıla kadar hapisle cezalandırılır. Sağlık mesleği mensupları; hekim, diş hekimi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişilerdir.

Evlendirilen çocukların cezai sorumluluğu var mıdır?

Evlendirilen çocuklar da Ceza Yasası gereğince cezai yönden sorumlu tutulabilmektedir. Fiili işlediği sırada 12 yaşından büyük ve 15 yaşından küçük olan çocuğun, işlediği fiilin sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması halinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak, bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir. İşlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği varsa bu kişilere bu suçlardan verilecek ceza yarı yarıya indirilir; bu halde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz. Fiili işlediği sırada 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında bu suçlar bakımından verilecek cezaların üçte biri indirilir ve bu halde her fiil için verilecek hapis cezası 12 yıldan fazla olamaz.

“ Yasal evlenme yaşının altındaki çocukları evlendirmek mevzuatımıza göre suçtur. ”

“ Çocukları evlendirenler kadar, evlenen çocuklar da mahkemede ceza alabilir. ”

Danışmanlık tedbiri: Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleriyle ilgili sorunlarının çözümünde yol gösterir.

Eğitim tedbiri: Çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına, iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına veya kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilir.

Bakım tedbiri: Çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi halinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesidir.

Sağlık tedbiri: Çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbi bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasıdır.

Barınma tedbiri: Barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlar.

Evlendirilen çocuklar Çocuk Koruma Yasası'ndan faydalanabilir mi?

Medeni Yasa'ya göre "evlenmek kişiyi ergin kılar"; ancak Çocuk Koruma Yasası'nın *çocuk* tanımı şöyledir: "Daha önce reşit olma durumu dahil olmak üzere 18 yaşın altındaki her birey çocuktur." Çocuklar BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de yer alan tüm haklardan da faydalanmaya devam ederler.

Evlendirilen çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler alınabilir mi?

Evet, alınabilir. Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun annesi, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Cumhuriyet Savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hakimi tarafından alınabilir. Derhal koruma altına alınmasını gerektiren bir durum varsa çocuk, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının çıkarılması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hakimine müracaat edilir. Hakim üç gün içinde talep hakkında karar verir. Hakim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

Koruyucu ve destekleyici tedbirler; çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir.

Dinî tören (imam nikahı) yasal mıdır?

Aralarında yasal evlilik bağı olmadan dinî tören yaptıranlar hakkında **iki aydan altı aya kadar hapis** cezası verilir. Ancak, medeni nikah yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar. Resmi nikah belgesini görmeden dini törenle (imam nikahı olarak bilinen) çifti evlendiren kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

“ Zorla nişanlama ve zorla evlendirme kadar başlık parası, berdel ve çokeşlilik de yasaların ihlali anlamına gelir.”

Başbakanlığın 2006 yılında yaptığı Aile Yapısı Araştırması, Türkiye'deki evli çiftlerin yüzde 86'sının hem dini hem de resmi törenle evlendiğini, geri kalanların çoğunluğunun yalnızca resmi tören yaptığını ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, kentlerde evli çiftlerin yüzde 3,7'sinin yalnızca dini törenle evlendiği belirtilmiştir.

SABANCI VAKFI
HİBE PROGRAMLARI
KAPSAMINDA DESTEKLENMEKTEDİR